

Onderzoek NFE.

Analyse wetsvoorstel “Wet verbod pelsdierhouderij”.

Vertrouwelijk

02 juni 2009

Samenvatting

Achtergrond

Het initiatief wetsvoorstel “*Wet Verbod Pelsdierhouderij*” zal naar verwachting in mei 2009 in tweede termijn worden behandeld. Om een goed beeld te krijgen van de gevolgen van onderhavig wetsvoorstel voor de sector, heeft de Nederlandse Federatie van Edelpelsdierenhouders (“NFE”) Deloitte verzocht enkele financiële aspecten van het wetsvoorstel nader in kaart te brengen.

Opdracht Deloitte

In opdracht van NFE heeft Deloitte een nadere analyse gemaakt van de mogelijke financiële gevolgen voor de sector bij uitvoering van het voorliggende wetsvoorstel, waarbij het geactualiseerde LEI rapport en de cijfers uit het KWIN-V (Kwantitatieve Informatie Veehouderij) rapport en inzichten binnen de Sector als uitgangspunt worden genomen.

Bij deze analyse zal specifiek worden ingegaan op de vraag of de voorgestelde wettelijke regeling het mogelijk maakt voor de sector om de gepleegde investeringen met een redelijke vergoeding van arbeid en kapitaal terug te verdienen in 10 jaar.

Reikwijdte van het onderzoek

Het onderzoek strekt zich uit over het LEI rapport, het KWIN Handboek 6 en andere relevante, in hoofdstuk 11 vermelde, documentatie. Daarnaast zijn interviews gehouden met betrokkenen, waaronder nertsenhouders, toeleveranciers en financiële instellingen betreffende de situatie die voor individuele ondernemers zou kunnen ontstaan na invoering van een wet overeenkomstig het wetsvoorstel

Op de beschikbaar gestelde informatie is in het kader van deze analyse door Deloitte geen separate accountantscontrole toegepast. Evenmin is dit het geval op het in deze rapportage gehanteerde cijfermateriaal. De aard van onze werkzaamheden houdt tevens in dat op het te onderzoeken en hierna te noemen cijfermateriaal geen beoordelingsopdracht is uitgevoerd.

Hoewel deze rapportage met de uiterste zorg is opgesteld, kunnen Deloitte en haar medewerkers geen enkele aansprakelijkheid aanvaarden voor de juistheid en volledigheid van de verstrekte informatie die expliciet of impliciet is opgenomen in deze rapportage, noch voor omissies in deze rapportage.

De waarden in dit rapport zijn onder meer afhankelijk van onze beoordeling, van externe omstandigheden en van het veronderstelde vermogen van partijen om de in dit rapport genoemde verwachtingen te realiseren.

Dit rapport en de hierin bepaalde waarden zijn opgesteld naar de inzichten per 6 mei 2009. Zij kunnen door ontwikkelingen na deze datum niet meer accuraat zijn.

Samenvatting

Uitgangspunten LEI rapport

In haar analyse van een afbouwperiode gaat het LEI er van uit, dat de resultaten bij een afbouwscenario van het gemiddelde bedrijf tijdens die afbouwperiode in het geheel niet worden aangetast. Deze statische projectiewijze van het LEI wordt door Deloitte niet aannemelijk geacht.

Opgemerkt moet worden dat de cijfers van het LEI door de sector niet op alle onderdelen worden onderschreven. Deze rapportage moet dan ook niet gelezen worden als een bevestiging van het LEI rapport.

In het LEI rapport wordt onderbouwd dat de schade voor de sector bij afbouw in een periode van 10 jaar EUR 536 miljoen bedraagt. Hierbij zijn vermogensschade, inkomensschade en sloopkosten inbegrepen.

Uitgangspunten sector

De sector gaat er van uit dat een verbod over 10 jaar zal leiden tot een versnelde afbouw van de sector en de bestaande infrastructuur. Betrokkenen voorzien dat slechts een beperkt aantal bedrijven de volle termijn zal kunnen gebruiken, terwijl tijdens de versnelde afbouwfase de resultaten van de betrokken bedrijven sterk terug zullen lopen. Er zal in dit scenario sprake zijn van een versnelde, neergaande ontwikkeling waardoor bedrijven het jaar na definitieve invoering met negatieve resultaten zullen worden geconfronteerd.

Analyse voorgestelde wettelijke regeling

Op basis van de uitgangspunten van onze rapportage maakt de voorgestelde regeling het voor de sector niet mogelijk om de gepleegde investeringen met een redelijke vergoeding van arbeid en kapitaal terug te verdienen in 10 jaar. De geboden overgangstermijn biedt de sector geen compensatie, maar het geschetste scenario zal mogelijk leiden tot faillissementen en door financiële nood gedwongen bedrijfsbeëindiging met de mogelijkheid van aanzienlijke restschulden.

Oorzaken ontbreken compensatie

De belangrijkste oorzaken voor het ontbreken van compensatie bij de geboden overgangstermijn in het huidige wetsvoorstel zijn:

- Door het wetsvoorstel wordt het continuïteitsperspectief van de sector verbroken, waardoor aanzienlijke kapitaalvernietiging plaatsvindt
- De winstgevendheid van de activiteiten zal sterk teruglopen door een uitstroom van mensen en middelen, terwijl de kosten door schaalverkleiningseffecten zullen oplopen.
- De cash flow zal sterk teruglopen doordat investeringsverplichtingen in dierenwelzijn blijven bestaan.
- Het overschakelen op alternatieve activiteiten is voor de pelsdierhouders niet mogelijk met gebruik van de huidige activa.

Samenvatting

Cijfermatige uitwerking

Hieronder is de resultaatprognose voor een gemiddelde nertsenhouderij nader uitgewerkt overeenkomstig de startpositie van het LEI rapport in 2008 in het versnelde afbouw scenario (zie voor een verdere uiteenzetting van de uitgangspunten hoofdstuk 3). Uit het overzicht blijkt dat de gemiddelde nertsenhouderij (bij onmiddellijke invoering van de wet) op basis van deze uitgangspunten reeds in 2010 te maken krijgt met een negatief resultaat. Op basis van deze cijfers is aannemelijk dat de meeste bedrijven in een tijdsbestek van 5 jaar gedwongen zullen zijn hun activiteiten te beëindigen.

Resultaatprognose gemiddelde nertsenhouderij							
Bedragen in Euro's	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Omzet	828.297	646.072	633.150	620.487	456.058	446.937	397.277
<i>Directe kosten</i>	<i>327.702</i>	<i>327.702</i>	<i>338.440</i>	<i>349.715</i>	<i>271.166</i>	<i>280.489</i>	<i>193.519</i>
Bruto opbrengst	500.595	318.370	294.710	270.772	184.892	166.448	203.758
<i>Afschrijvingen</i>	<i>96.286</i>	<i>111.191</i>	<i>119.496</i>	<i>128.184</i>	<i>137.600</i>	<i>148.017</i>	<i>158.392</i>
<i>Onderhoudskosten</i>	<i>41.515</i>	<i>41.515</i>	<i>41.515</i>	<i>41.515</i>	<i>39.832</i>	<i>39.832</i>	<i>38.150</i>
<i>Overige kosten</i>	<i>46.653</i>	<i>46.653</i>	<i>46.653</i>	<i>46.653</i>	<i>35.337</i>	<i>35.337</i>	<i>24.020</i>
Bij: pelzen	(77.687)	(77.687)	(77.687)	(77.687)	(58.265)	(58.265)	(38.843)
Netto opbrengst	393.828	196.698	164.732	132.107	30.388	1.527	22.040
<i>Algemene kosten</i>	<i>15.000</i>	<i>15.000</i>	<i>15.000</i>	<i>15.000</i>	<i>15.000</i>	<i>15.000</i>	<i>15.000</i>
<i>Betaalde arbeidskosten</i>	<i>82.157</i>	<i>82.157</i>	<i>94.480</i>	<i>94.480</i>	<i>51.535</i>	<i>51.535</i>	<i>8.589</i>
<i>Rentekosten</i>	<i>38.640</i>	<i>33.595</i>	<i>32.597</i>	<i>32.604</i>	<i>30.064</i>	<i>32.941</i>	<i>26.380</i>
<i>Beloning arbeid gezinsleden</i>	<i>64.000</i>	<i>64.000</i>	<i>64.000</i>	<i>64.000</i>	<i>64.000</i>	<i>64.000</i>	<i>64.000</i>
Resultaat	194.031	1.946	(41.345)	(73.978)	(130.211)	(161.949)	(91.929)

Deze uitgewerkte prognose waarbij de sector te kampen krijgt met een versnelde uitstroom van mensen en middelen geeft een geheel ander beeld dan de statische 10 jaarsprojectie van het LEI. Hierbij moet bovendien bedacht worden dat de sector door haar cyclische karakter nu reeds te kampen heeft met een aanzienlijke teruggang mede als gevolg van de economische crisis.

Interviews betrokkenen

Uit interviews met betrokkenen uit de sector over het huidige wetsvoorstel komt een eensluidend beeld naar voren. Hierbij is gesproken met zowel primaire bedrijven als met toeleveranciers en financiers. Hieronder is een samenvatting gegeven van de interviewresultaten:

Gevolgen van in werkingtreding van de 'Wet verbod pelsdierhouderij' overeenkomstig het wetsvoorstel, met daarin een overgangstermijn van 10 jaar:

- Een deel van de sector zal per direct stoppen, enerzijds vrijwillig, anderzijds gedwongen omdat verplichtingen niet meer kunnen worden nagekomen.
- Een uitstroom van ervaren personeel dat essentieel is voor de sector. Het behouden van personeel kan, na in werking treden van de wet, alleen tegen bedrijfseconomisch niet realistische hoge kosten.
- De kosten van het voer zullen stijgen.
- De voerkwaliteit zal sterk teruglopen en mogelijk zal de productie van voer stil komen te liggen.
- De financiering zal bemoeilijkt of onmogelijk worden.
- Vervangings- en welzijnsinvesteringen worden zo lang mogelijk uitgesteld.
- Het dierenwelzijn en daarmee de kwaliteit, het fokresultaat, de maat en de prijs van de nerts zullen achteruit gaan.
- Niet alleen primaire bedrijven maar ook leveranciers en afnemers die van de sector afhankelijk zijn zullen stoppen.

Samenvatting

- Daar de in de sector werkzame bedrijven zeer nauw met elkaar verweven zijn, zal voortzetting van bedrijven onmogelijk worden wanneer delen van de sector stoppen (cumulatie effect).

Conclusie

Op basis van bovenstaande uitgangspunten kan geconcludeerd worden dat de in het wetsvoorstel vervatte overgangsregeling de individuele nertsenhouders geen reële mogelijkheid biedt om de gedane investeringen terug te verdienen met een redelijke vergoeding voor arbeid en geïnvesteerd kapitaal.

Op basis van de geschetste resultaatsprognose zal een gemiddelde nertsenhouderij als gevolg van de invoering van deze wet, overeenkomstig het wetsvoorstel, een in omvang toenemend negatief bedrijfsresultaat kunnen vertonen. Vanaf 2010 zal bij invoering van deze wet een gemiddelde nertsenhouderij een negatief bedrijfsresultaat vertonen. Dit loopt tegen het einde van de geboden overgangstermijn op tot een cumulatief negatief resultaat van circa EUR 854.591.

Het initiatief wetsvoorstel berust derhalve op een onjuiste en ongefundeerde veronderstelling aangaande de reële mogelijkheden die de geboden overgangstermijn de betreffende ondernemers biedt.

Inhoudsopgave

1.	Toedracht en voorgeschiedenis	7
2.	Het huidige wetsvoorstel	8
3.	Financiële uitwerking wetsvoorstel	9
	Resultaten Interviews	14
4.	Toelichting sectoractiviteiten	15
5.	Beschrijvingen/ uitgangspunten LEI rapport	17
6.	Kwantificering LEI rapport	19
7.	Betrokken partijen	20
8.	Overgangstermijn waar een verbod op volgt	22
	• Peildatum van 17 januari 2008	23
	• Versnelde uitstroom personeel	24
	• Voerproducenten en leveranciers	25
	• Investerings- en financiering	26
	• Overige gevolgen	27
	• Kwaliteits- en welzijnsgevolgen voor de nerts	28
9.	Voortzetting van de sector met einddatum	29
10.	Conclusie	30
11.	Bronnen en literatuur	31

1. Toedracht en voorgeschiedenis

Om een goed beeld te krijgen van de gevolgen van onderhavig wetsvoorstel voor de sector, heeft de Nederlandse Federatie van Edelpelsdierenhouders (hierna “de NFE”) Deloitte verzocht, door middel van interviews met verschillende directe en indirecte belanghebbenden de mogelijke gevolgen van het huidige wetsvoorstel in kaart te brengen.

Tevens heeft bij de interviews toetsing van het LEI rapport plaatsgevonden en zijn enkele aannames, waar het LEI geen inschatting van heeft kunnen maken, nader gekwantificeerd. Naast aannames schetst het LEI een aantal alternatieven en de schade voor de sector. In dit rapport zal een nader beeld worden geschetst van de voornaamste processen en belanghebbenden en welke gevolgen het wetsvoorstel in financiële zin voor hen zal hebben. Deloitte wil met deze rapportage geen mening uitdragen ten aanzien van de politieke inhoud van het ingediende wetsvoorstel. Evenmin beoogt zij een juridische toets te geven van het wetsvoorstel.

Geschiedenis

In Nederland worden sinds eind 19^e eeuw nertsen gehouden, vroeger veelal als nevenactiviteit op het boerenbedrijf. Medio vorige eeuw is een aantal bedrijven ontstaan dat zich primair op het fokken van nertsen richtte. Het fokken van nertsen is hiermee een reguliere intensieve agrarische activiteit geworden.

Door de jaren heen heeft de Nederlandse sector zich ontwikkeld tot een van de wereldspelers op het gebied van kwaliteit en op het gebied van dierenwelzijn. Binnen de sector staat dierenwelzijn synoniem voor een goed product en een hogere opbrengst.

Naast de verschillende wetenschappelijke onderzoeken, waarin de aandacht voor en de kwaliteit van het dierenwelzijn in de sector bevestigd wordt, is het relatief hoge gemiddelde aantal jongen representatief voor dit welzijn.

Een onderscheidend element van de nertsenfokkerij of nertsenhoudery is dat zij niet enkel de dieren grootbrengen voor de slacht, zoals op mesterijen gebeurd (pluimvee, varkens), maar dat een belangrijke taak het selecteren en opfokken van de juiste nertsen is. Door betrokkenen wordt aangegeven dat het fokken van de juiste lijnen een zeer specialistisch werk is dat slechts door ervaren medewerkers kan worden verricht.

De sector kenmerkt zich door een hoge organisatiegraad, waarbij meer dan 90% van de fokkerijen is aangesloten bij de NFE en alle voerproducenten direct of via een coöperatie in handen van de fokkers zijn. De NFE heeft haar eigen onderzoeksaccommodatie, waar onder meer gekeken wordt wat de effecten van huisvesting en voeding op de kwaliteit/ welzijn van de nertsen zijn.

De *Coöperatieve Federatie van Edelpelsdierenhouders* (hierna: “CFE”), heeft een aanmerkelijk belang in de Amerikaanse vaccinproducent. Hiernaast heeft een aantal houderijen nevenactiviteiten ontwikkeld, zoals het pelzen van de nertsen in pelzerijen, het vervaardigen van de stalinrichting, mestgoten, service en onderhoud van machines.

In de afgelopen decennia is de perceptie van het fokken van dieren voor bontproductie binnen een deel van de Nederlandse bevolking veranderd. Dit heeft geresulteerd in het voorliggende wetsvoorstel.

2. Het huidige wetsvoorstel

Op 17 januari 2008 is het wetsvoorstel “Wet verbod pelsdierhouderij” van de Kamerleden Van Velzen en Waalkens ingediend bij de voorzitter van de Tweede Kamer. In dit wetsvoorstel wordt een verbod op de nertsenhoudery voorgesteld.

- In het wetsvoorstel is een overgangsregeling van 10 jaar opgenomen. Nertsenhouders komen alleen voor deze overgangsregeling in aanmerking wanneer zij:
 - Vanaf 17 januari 2008 ononderbroken nertsen als pelsdier hebben gehouden, of
 - Op 17 januari 2008 geen nertsen als pelsdier hielden, maar die op 17 januari 2008 reeds over de benodigde vergunningen en huisvestingsplaatsen ten behoeve van het houden van nertsen beschikten.
- Nertsenhouders die een nertsenhoudery hebben overgenomen na 17 januari 2008 komen niet in aanmerking voor de overgangsperiode, tenzij de overdracht heeft plaats gevonden in verband met bijzondere omstandigheden. Wanneer men niet in aanmerking komt voor de overgangsregeling dient de nertsenfarm per direct te worden gesloten.
- Het aantal nertsen op een houderij mag niet hoger zijn dan het aantal waarvoor de nertsenhouder een vergunning heeft, zoals bedoeld in artikel 8.1 van de Wet milieubeheer en de nertsenhoudery mag op enig moment niet meer moederdieren houden dan het aantal huisvestingsplaatsen dat op 17 januari 2008 aanwezig was.
- Het wetsvoorstel gaat uit van een periode van 10 jaar waarin reeds gedane investeringen kunnen worden terugverdiend, uitbreiding van de farms wordt niet toegelaten.

- Nertsenhouders die zogenaamde vergunningsruimte hebben mogen hier geen gebruik meer van maken.
- In het wetsvoorstel wordt uitgegaan van een overgangsperiode van 10 jaar, na deze periode vindt geen compensatie plaats.

Uitgangspunt overgangsperiode

Het uitgangspunt van de in het wetsvoorstel begrepen overgangsregeling is dat de in het wetsvoorstel geboden overgangstermijn van 10 jaar volgens de initiatiefnemers voldoende zou zijn om zorg te dragen dat de gedane investeringen met een grote mate van zekerheid kunnen worden terugverdiend met een redelijke vergoeding voor arbeid en geïnvesteerd kapitaal.

Uitgangspunt niet valide

Uit de cijfermatige prognose op basis van de hiervoor geformuleerde aannames blijkt dat dit uitgangspunt om meerdere redenen niet valide is:

- Een gemiddeld bedrijf wordt reeds in 2010 geconfronteerd met een negatieve cashflow.
- De termijn van 10 jaar zal door een gemiddeld bedrijf niet worden uitgediend wegens olopende verliezen.
- Het uitgangspunt van een statische prognose zoals in het LEI rapport tot uitgangspunt is genomen, zal bij het verdwijnen van het continuïteitsperspectief plaatsmaken voor een scenario van versnelde afbouw.
- De activa van een nertsenhoudery kennen geen alternatieve aanwendbaarheid, waardoor een overstap naar andere activiteiten niet mogelijk is (zoals in het verleden bijvoorbeeld wel met de vossenhouderij het geval was).
- Een overgangstermijn biedt geen compensatie voor het nadeel dat als gevolg van het verbod ontstaat, doch leidt tot toename van de schade voor de sector.

3. Financiële uitwerking wetsvoorstel

Introductie

- De belangrijkste financiële uitgangspunten ten aanzien van de ontwikkeling van de sector als gevolg van het wetsvoorstel zijn weergegeven aan de hand van een “gemiddeld bedrijf” in de sector.
- De kengetallen van het door ons beschreven gemiddelde bedrijf zijn ontleend aan de geactualiseerde studie van het LEI naar de sector van november 2008.
- De verwachtingen ten aanzien van de voortzetting van het gemiddelde bedrijf bij invoering van een beëindigingstermijn van 10 jaar, zijn deels ontleend aan het LEI rapport, het KWIN rapport, en deels afkomstig uit interviews met deskundigen uit de sector.
- De geïnterviewde deskundigen uit de sector betreffen primaire bedrijven, toeleveranciers en financiële instellingen.

Kengetallen LEI

- Uit de studie van het LEI van november 2008 kunnen uitgangspunten ten aanzien van het gemiddelde bedrijf worden afgeleid, zoals hiernaast weergegeven.

Uitgangspunten ten aanzien van het gemiddelde bedrijf

Bedragen in euro's

Economische waarde	
<i>Huidige ondernemingswaarde</i>	3.687.579
<i>Gemiddeld vreemd vermogen</i>	592.597
<i>Netto opbrengst onderneming</i>	3.094.983
Balansposten (2008)	
<i>Huidige waarde activa</i>	1.231.842
<i>Cultuurgrond</i>	252.000
<i>Bouwkavel</i>	141.650
Resultatenrekening (2008)	
<i>Gemiddelde omzet</i>	828.297
<i>Gemiddeld resultaat voor ondernemersbeloning</i>	283.319
<i>Gemiddeld aantal teven</i>	5.150
<i>Gemiddeld aantal arbeidskrachten</i>	3,8

Bron: LEI-rapport "Sanering nertsenhouderij in Nederland: een actualisatie"

3. Financiële uitwerking wetsvoorstel

Uitgangspunten resultaatprognose

In deze rapportage zijn de financiële gevolgen van het wetsvoorstel voor een gemiddeld nertsenbedrijf in kaart gebracht. Hierbij is uitgegaan van de volgende aannames ten aanzien van de ontwikkelingen in de sector, indien er sprake zal zijn van een beëindigingstermijn:

- Het basisjaar 2008 is gebaseerd op de uitgangspunten van een gemiddeld nertsenbedrijf overeenkomstig de LEI rapportage.
- Het prijspeil van het bont wordt, gelet op de beschikbare gegevens omtrent de historische feiten, verondersteld een cyclus te volgen van 10 jaar, waarbij het prijspeil in 2008 als top wordt beschouwd. Inmiddels liggen door de economische crisis de gemiddelde marktprijzen circa 22% lager dan in 2008.
- Bij de prognose wordt verondersteld dat het huidige prijspeil voor een periode van 5 jaar wordt gehandhaafd, waarna terugkeer naar het niveau van 2008 zal optreden.
- Gezien de arbeidsintensieve werkzaamheden is de omzet van een bedrijf afhankelijk van goed gekwalificeerd personeel. De aannames ten aanzien van het personeelsverloop (zie verderop) hebben dan ook consequenties voor de capaciteit van een gemiddeld nertsenbedrijf.
- De personeelskosten zijn gebaseerd op het aantal externe FTE (2,2 voor een gemiddeld nertsenbedrijf) met een gemiddeld loon van € 37.344. Als gevolg van de wetswijziging wordt aangenomen dat de kosten van een gemiddeld loon in het 2e prognosejaar met 15% zal stijgen om het personeel aan de onderneming te binden. Daarnaast zal naar verwachting zowel in 2012 als in 2014 één FTE bij de onderneming vertrekken als gevolg van gewijzigde

marktperspectieven, waarna uitsluitend het ondernemersgezin resteert.

- In de prognose neemt de afzet in 2012 als gevolg van het personeelsverloop met 25% af. Vervolgens wordt uitgegaan van een daling van 33% (ten opzichte van de oorspronkelijke afzet) in 2014.
- De voerkosten worden als gevolg van de verwachte afnemende vraag verondersteld vanaf het 2^e prognosejaar jaarlijks met 5% te stijgen.
- Alle overige directe kosten zijn in het model gerelateerd aan de afzetaantallen.
- Alle vaste (niet omzet/ afzet gerelateerde) kosten worden constant gehouden in het model.
- De rentelast is gebaseerd op het in de onderneming aanwezige rentedragend vreemd vermogen.
- De beloning van de arbeid van de gezinsleden is gebaseerd op een loonsom van € 40.000 op jaarbasis.

Op de volgende pagina is een overzicht weergegeven van de uitgangspunten voor de resultaatprognose en de daarop volgende pagina de 10-jaars prognose van het resultaat.

3. Financiële uitwerking wetsvoorstel

Resultaatprognose

Resultaatprognose gemiddelde nertsenhouder											
Bedragen in Euro's	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Omzet	828.297	646.072	633.150	620.487	456.058	446.937	397.277	397.277	397.277	397.277	397.277
Voerkosten	214.768	214.768	225.507	236.782	186.466	195.789	137.053	143.905	151.100	158.655	166.588
Water en electriciteit	6.166	6.166	6.166	6.166	4.624	4.624	3.083	3.083	3.083	3.083	3.083
Gezondheidszorg	12.845	12.845	12.845	12.845	9.634	9.634	6.423	6.423	6.423	6.423	6.423
Strooisel	7.707	7.707	7.707	7.707	5.780	5.780	3.854	3.854	3.854	3.854	3.854
Pelzen	77.738	77.738	77.738	77.738	58.303	58.303	38.869	38.869	38.869	38.869	38.869
Verzekering	3.597	3.597	3.597	3.597	2.697	2.697	1.798	1.798	1.798	1.798	1.798
Werk derden, PPE en destructiekosten	19.319	19.319	19.319	19.319	14.489	14.489	9.659	9.659	9.659	9.659	9.659
Berekende rente levende have	(14.438)	(14.438)	(14.438)	(14.438)	(10.828)	(10.828)	(7.219)	(7.219)	(7.219)	(7.219)	(7.219)
<i>Directe kosten</i>	<i>327.702</i>	<i>327.702</i>	<i>338.440</i>	<i>349.715</i>	<i>271.166</i>	<i>280.489</i>	<i>193.519</i>	<i>200.372</i>	<i>207.567</i>	<i>215.122</i>	<i>223.055</i>
Bruto opbrengst	500.595	318.370	294.710	270.772	184.892	166.448	203.758	196.906	189.710	182.155	174.223
Gebouwen	44.341	57.461	58.642	59.981	61.528	63.362	65.612	68.528	72.695	80.195	81.050
Inventaris	28.362	29.842	32.967	36.315	40.184	44.768	50.393	53.934	54.976	55.289	44.128
werktuigen	23.583	23.888	27.888	31.888	35.888	39.888	42.388	19.333	16.167	13.667	8.333
<i>Afschrijvingen</i>	<i>96.286</i>	<i>111.191</i>	<i>119.496</i>	<i>128.184</i>	<i>137.600</i>	<i>148.017</i>	<i>158.392</i>	<i>141.796</i>	<i>143.838</i>	<i>149.150</i>	<i>133.511</i>
Gebouwen	17.726	17.726	17.726	17.726	17.726	17.726	17.726	17.726	17.726	17.726	17.726
Inventaris	6.731	6.731	6.731	6.731	5.048	5.048	3.365	3.365	3.365	3.365	3.365
werktuigen	17.058	17.058	17.058	17.058	17.058	17.058	17.058	17.058	17.058	17.058	17.058
<i>Onderhoudskosten</i>	<i>41.515</i>	<i>41.515</i>	<i>41.515</i>	<i>41.515</i>	<i>39.832</i>	<i>39.832</i>	<i>38.150</i>	<i>38.150</i>	<i>38.150</i>	<i>38.150</i>	<i>38.150</i>
Mestafzetkosten	30.828	30.828	30.828	30.828	23.121	23.121	15.414	15.414	15.414	15.414	15.414
Kosten lidmaatschap NFE	1.387	1.387	1.387	1.387	1.387	1.387	1.387	1.387	1.387	1.387	1.387
Rente levende have	14.438	14.438	14.438	14.438	10.828	10.828	7.219	7.219	7.219	7.219	7.219
<i>Overige kosten</i>	<i>46.653</i>	<i>46.653</i>	<i>46.653</i>	<i>46.653</i>	<i>35.337</i>	<i>35.337</i>	<i>24.020</i>	<i>24.020</i>	<i>24.020</i>	<i>24.020</i>	<i>24.020</i>
Bij: pelzen	(77.687)	(77.687)	(77.687)	(77.687)	(58.265)	(58.265)	(38.843)	(38.843)	(38.843)	(38.843)	(38.843)
Netto opbrengst	393.828	196.698	164.732	132.107	30.388	1.527	22.040	31.783	22.546	9.678	17.385
Algemene kosten	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000
Betaalde arbeidskosten	82.157	82.157	94.480	94.480	51.535	51.535	8.589	8.589	8.589	8.589	8.589
Rentekosten	38.640	33.595	32.597	32.604	30.064	32.941	26.380	24.402	22.653	21.159	19.946
Beloning arbeid gezinsleden	64.000	64.000	64.000	64.000	64.000	64.000	64.000	64.000	64.000	64.000	64.000
Resultaat	194.031	1.946	(41.345)	(73.978)	(130.211)	(161.949)	(91.929)	(80.208)	(87.696)	(99.069)	(90.151)

3. Financiële uitwerking wetsvoorstel

10 jaarsperiode bij continuïteit

In de rapportage van het LEI wordt uitgegaan van een periode van 10 jaar, waarin de netto bedrijfsopbrengsten van de gemiddelde nertsenhouderij zich statisch ontwikkelen. Deze 10 jaarsprognose van het LEI is naar de mening van de sector en van Deloitte echter alleen van toepassing bij ongewijzigde omstandigheden voor de nertsenhouderij in Nederland.

Deze LEI prognose geeft dus uitsluitend een beeld van de toekomst, indien de nertsenhouderij in Nederland op de huidige voet kan worden voortgezet.

Indien de nertsenhouderij na 10 jaar ongewijzigd zou kunnen worden voortgezet, dan resulteert deze prognose in een totale stroom van bedrijfsinkomsten van EUR 1,9 miljoen.

Indien we er van uitgaan dat de gemiddelde nertsenhouder na deze 10 jaarsperiode zijn bedrijf overeenkomstig de door het LEI vastgestelde marktwaarde verkoopt, dan zou bovendien een verkoopopbrengst van EUR 3,1 miljoen resteren.

Bij ongewijzigde voortzetting van de nertsenhouderij, zou volgens deze projectie in een gemiddeld bedrijf een vermogensopbouw plaatsvinden van ruim EUR 5 miljoen.

3. Financiële uitwerking wetsvoorstel

10 jaarsperiode bij beëindiging

Indien het continuïteitsperspectief van de sector wordt verbroken, dan zal voorgaand scenario zich voor de gemiddelde nertsenhouderij niet voordoen. Naar de mening van betrokkenen is dan een scenario van versnelde afbouw van de sector aannemelijk. Feitelijk zal in een dergelijke situatie de geboden overgangstermijn door de nertsenhouders niet ten volle gebruikt (kunnen) worden.

Verder wordt door alle geïnterviewden voorzien dat tijdens deze versnelde afbouwfase de resultaten van de betrokken bedrijven sterk terug zullen lopen. Er zal sprake zijn van een versnelde, neergaande ontwikkeling waardoor bedrijven vanaf 2010 met negatieve resultaten zullen worden geconfronteerd.

De cijfermatige uitwerking van deze prognose leidt tot een totaal van negatieve bedrijfsopbrengsten van een gemiddelde nertsenhouderij over de gehele periode van EUR 854.591.

De resterende verkoopwaarde heeft uitsluitend nog betrekking op de grond. Doorgaans is de hoeveelheid grond echter beperkt en uitsluitend voor agrarische bestemming. In bijgaand schema is het uitgangspunt van het LEI ten aanzien van de resterende grondwaarde weergegeven.

Aan het einde van de 10 jaarperiode dienen verder kosten te worden gemaakt om de huidige bebouwing te slopen, waarbij veelal een asbestsanering dient plaats te vinden.

Indien het huidige wetsvoorstel doorgang zal vinden, dan wordt voorzien dat een gemiddelde nertsenhouderij na 10 jaar een cumulatief verlies van circa EUR 779.017 heeft.

Impactberekening wetsvoorstel					
jaar	bedrijfsuitoefening op basis van 10 jaars termijn (inkomensbasis)				
	gemiddelde netto bedrijfsopbrengst ¹⁾	verkoopwaarde grond ²⁾	afwikkeling balans ³⁾	sloopkosten ⁴⁾	asbest sanering ²⁾
2009	1.946				
2010	(41.345)				
2011	(73.978)				
2012	(130.211)				
2013	(161.949)				
2014	(91.929)				
2015	(80.208)				
2016	(87.696)				
2017	(99.069)				
2018	(90.151)	393.650	(171.006)	(77.070)	(70.000)
Totaal					
Bedrijfsopbrengsten	(854.591)				
Verkoopwaarde	393.650				
Afwikkeling vlottende activa/passiva	(171.006)				
Sloopkosten	(77.070)				
Asbestsanering	(70.000)				
Totaal ⁵⁾	(779.017)				

¹⁾ op basis van prognose winst- en verliesrekening

²⁾ bron: LEI-nota 08-020

³⁾ afwikkeling van voorraden, vlottende activa, vlottende passiva en bankschuld tegen boekwaarde

⁴⁾ sloopkosten gebaseerd op € 60.000 voor een locatie met 4.000 moederdieren

⁵⁾ exclusief de invloed van tijdswaarde van geld

Resultaten Interviews

4. Toelichting sectoractiviteiten

Om een zo goed mogelijk beeld van de activiteiten binnen de sector te kunnen vormen is een juiste beschrijving hiervan wenselijk.

Activiteit

- De nertsenhouderijen zijn primair fokkerijen. Het gaat naast de conditie van de dieren om de kwaliteit van hun vacht en het selecteren van de juiste dieren voor het volgend fokjaar. Criteria zijn bijvoorbeeld de maat, kleur, haardichtheid, structuur van de vacht, fokgemiddelde en het vertonen van sociaal wenselijk gedrag.
- Om de juiste foklijnen te selecteren en hierdoor de continuïteit van de ondernemingen te waarborgen, heeft elke nertsenfarm ervaren werknemers in dienst met enkele jaren ervaring en een bewezen “gevoel” voor nertsen. Aangezien de sector een jaarcyclus kent hebben deze vakmensen alle fokstadia meerdere malen meegemaakt. Door deze ervaring is men in staat binnen de dagelijkse korte contactmomenten een goede inschatting te maken van het welzijn van een nerts. Ziektes of andere ongemakken worden hierdoor snel gesignaleerd en indien mogelijk verholpen.
- De nertsenhouderij zorgt zelf voor topfokmateriaal en is daarin niet te vergelijken met de intensieve varkens- en/ of pluimveehouderij, waar fokkerij activiteiten apart plaatsvinden.

Voeding

- De voeding van de nerts is een dagvers product. Het produceren hiervan kan worden gezien als een continu proces. De huidige drie voederfabrieken betrekken zogenaamd categorie 3 restproducten van pluimveeslachterijen en de visverwerkende industrie.

Meerdere malen per dag worden enkele tonnen van deze restproducten, per vrachtwagen, naar de fabrieken vervoerd. Alle componenten worden apart ingevroren, en indien mogelijk opgeslagen (in de maanden januari tot mei kunnen voorraden worden aangelegd).

Voor elk moment in de cyclus heeft de nerts behoefte aan een andere samenstelling van het voer. Door het variëren van de vlees en de visverhouding en het toevoegen van de juiste mineralen, vitaminen en eiwitten wordt aan de wisselende voedingseis van de nerts invulling gegeven. Tijdens het zogen heeft een moederdier een enorme energiebehoefte, terwijl het voor de bevruchting en de dracht een optimaal gewicht dient te hebben (slank). Na de menging kan het voer niet nogmaals worden ingevroren, daar het anders zijn consistentie verliest, hetgeen het voeren onmogelijk maakt. Iedere dag wordt elke farm door de voerfabriek bevoorrad. Tevens leveren de Nederlandse voerfabrieken aan Belgische, Duitse en Franse farms. Door de grote hoeveelheden, circa 180,000 ton, kan de sector worden beschouwd als recyclesector, waarin laagwaardige reststoffen tot een hoogwaardig eindproduct leiden.

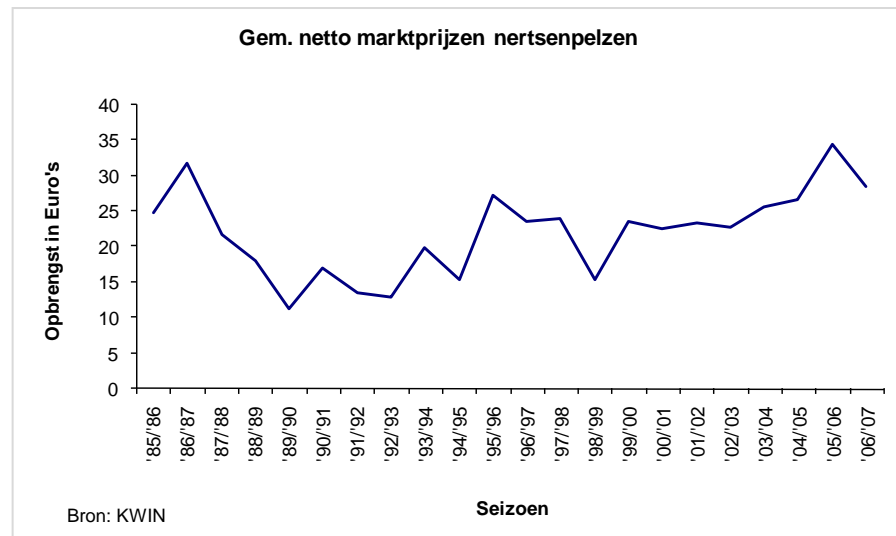
Prijsvorming

- De nertsenpelsmarkt is een echte wereldmarkt. De Deense en Chinese productie is leidend. Momenteel neemt de Nederlandse productie een derde plek in. Net als elke markt waar het een dierlijk product betreft heeft de prijsvorming een duidelijke cyclus (vergelijkbaar met varkenscyclus). Bij toenemende vraag zal de prijs stijgen, hetgeen investeringen in het aantal moederdieren en huisvesting rechtvaardigt.

4. Toelichting sectoractiviteiten

vervolg

Bij verzadiging of andersoortige terugval van de vraag (economische crisis) zal de fokker zijn/ haar productie niet direct afbouwen (reeds gedane investeringen dienen te worden terugverdiend) waardoor een nieuw evenwicht en een prijsnormalisatie pas na enkele jaren zal worden bereikt (zie figuur: Gemiddelde netto marktprijzen nertsenpelzen). De weergegeven netto marktprijzen zijn gemiddelde prijzen voor nertsenpelzen, de prijs per pels hangt onder meer af van grootte, hardichtheid en haarlengte. De pelsprijzen kennen een grote variatie in de tijd.

Huisvesting en inrichting

- De traditionele huisvesting voor het houden van nertsen is de zogenaamde shed. Een shed is een open constructie en biedt slechts bescherming tegen neerslag. Hiernaast wordt tegenwoordig gebruik gemaakt van stallen en kassen. Elk onderkomen heeft een houten nachthok gevuld met stro en een gegalvaniseerde dan wel een RVS kooi. Praktisch elke farm heeft mestgoten, waardoor de ontlasting op hygiënische wijze wordt opgevangen en afgevoerd. Momenteel bestaan de onderkomens voor 58% uit sheds en 42% uit kassen/ stallen.

Veilingen

- De pelzen worden hoofdzakelijk buiten Nederland geveild (Denemarken, Finland en USA). De fokker brengt haar pelzen in, die vervolgens geselecteerd worden op kleur, grootte en hardichtheid. De verschillende pelzen worden per soort geveild. Door deze methode kan het voorkomen dat in een geveilde partij maar één of twee pelzen van de fokker zit(ten). Deze methode heeft als gevolg dat de onderneming de veilingopbrengsten niet in één keer ontvangt, de veilingen vinden plaats in de periode van december tot en met september. De veilingen rekenen circa 6% veilingkosten.

5. Beschrijvingen/ uitgangspunten LEI rapport

Nationaal economische betekenis

- De nationaal economische effecten worden door het LEI in drie kengetallen weergegeven: de *werkgelegenheid*, de *totale productiewaarde* en de *netto toegevoegde waarde*. Het LEI rapport beschrijft drie scenario's: meteen stoppen, een overgangstermijn van 10 en van 15 jaar.

Werkgelegenheid

- Het aantal arbeidsjareenheden dat verloren gaat in de sector bedraagt in de LEI studie op 623 FTE. Bij het verlies van werkgelegenheid is geen rekening gehouden met seizoensarbeid en verlies van werkgelegenheid op bedrijven, die volledig afhankelijk zijn van de sector, maar niet als primair bedrijf worden aangemerkt.

De totale productiewaarde

- Deze waarde is door het LEI gedefinieerd als de opbrengstwaarde van de producten inclusief bijproducten en, indien van toepassing, aan het product verbonden subsidies.

De netto toegevoegde waarde

- De netto toegevoegde waarde bestaat uit het inkomen dat in het proces wordt gevormd. De netto toegevoegde waarde is te berekenen door de totale productiewaarde te verminderen met de aangekochte grondstoffen zoals dieren en voer.

Uitgangspunten

- Als uitgangspunt voor de het bepalen van de economische gevolgen van een verbod van de nertsenhoudery in Nederland is uitgegaan van drie componenten die gesommeerd worden, te weten *vermogensschade*, *inkomensschade* en *sloopkosten*.

Vermogensschade

- Voor de berekening van vermogensschade worden drie categorieën onderscheiden, te weten *stallen* (sheds en kassen), *inventaris* (hokinrichting) en *werktuigen*. Omdat voor de goederen geen vrije markt bestaat, gaat het LEI uit van de boekwaarde van de goederen. De boekwaarde van de stallen bedraagt 70% van de nieuwbouwwaarde, de boekwaarde van de inventaris is tevens vastgesteld op 70% van de nieuwbouwwaarde. De relatief hoge boekwaarden zijn genomen omdat vanaf 2004 de nieuwe welzijnsrichtlijnen voor de nertsenhoudery zijn ingegaan.
- De waarde van vaste activa na een overgangstermijn van 10-15 jaar geeft een indicatie van de restwaarde, hierbij wordt door het LEI verondersteld dat de toekomstige investeringen in vaste activa nihil zullen zijn.

Inkomensschade

- Om tot een totale inkomensschade te komen is door het LEI uitgegaan van een inkomstenderving over een periode van 10 jaar van EUR 283.319 per jaar (voor ondernemersbeloning).

5. Beschrijvingen/ uitgangspunten LEI rapport

Sloopkosten

- Om tot een indicatief bedrag voor de sloopkosten te komen is een aantal offertes opgevraagd bij diverse sloopbedrijven en hier is vervolgens het gemiddelde van genomen. Dit gemiddelde kwam uit op EUR 60.000 voor een locatie van 4.000 moederdieren.

Investerings

- Het LEI gaat uit van drie soorten investeringen, te weten uitbreidingsinvesteringen, welzijnsinvesteringen en vervangingsinvesteringen. Het totaal van deze investeringen voor de periode 2003-2008 is op basis van enquêtes vastgesteld op EUR 156 miljoen voor de nertsenhouders. Doordat niet alle nertsenhouders de enquêtes tijdig hadden geretourneerd is dit een onderschatte post in de compensatie aldus het LEI.
- Hiernaast zijn de technische uitgangspunten van de LEI studie van november 2008 weergegeven.

Uitgangspunten berekening saldo en schadeloosstelling

Bedragen in euro's

Technische uitgangspunten

Aantal teef per bedrijf	5.150
Aantal bedrijven	164
Nieuwbouwwaarde stal (afschrijving 5%; onderhoud 2%)	138
Nieuwbouwwaarde inventaris (afschrijving 12.5%/ 5%; onderhoud 1.5%)	70
Nieuwbouwwaarde kadaverkoeling (afschrijving 10%, onderhoud 5%)	1.750
Werktuigen (afschrijving 9%, onderhoud 6,5%)	51
% Staltype (50% shed en 50 % gesloten)	67
% Type inventaris (10% gegalvaniseerd en 90% roestvrijstaal)	21
Boekwaarde stal is 50 % van de nieuwbouwwaarde	0,50
Boekwaarde inventaris 50 % van de nieuwbouwwaarde	0,50
Boekwaarde werktuigen is 50 % van de nieuwbouwwaarde	0,50
Saldo per teef	97,43
rente levende have	2,81
<i>Afschrijvingen</i>	<i>EUR</i>
Gebouw	8,63
Inventaris gegalvaniseerd	1,84
Inventaris roestvrijstaal	3,65
Inventaris kadaverkoeling	0,03
Werktuigen	4,59
Totaal afschrijvingen per teef	18,67
<i>Onderhoud</i>	<i>EUR</i>
Gebouw	3,45
Inventaris gegalvaniseerd	0,22
Inventaris roestvrijstaal	1,07
Inventaris kadaverkoeling	0,02
Werktuigen	3,32
Totale onderhoudskosten per teef	8,07
<i>Overige</i>	<i>EUR</i>
Mestafzetkosten 0,2 m ³ per teef, prijs 20 euro per m3	6
CAO loon (dierhouderij, inc. Vakantietoelage, exclusief werkgeverlasten)	37,344
Leeftijd bedrijfshoofd	
>55	43
45-55	68
<45	53
Totaal aantal bedrijven	164
Aantal bedrijven met inkomsttoeslag (meerder ondernemers per bedrijf)	78

6. Kwantificering LEI rapport

Zoals beschreven in het LEI rapport is een aantal kosten niet meegenomen. Het betreft hier componenten van sloopkosten en investeringen.

Sloopkosten

- Uit de interviews is gebleken dat alle sheds, stallen en kassen gebouwd zijn op fundamente (beton, dan wel puin) en dat een deel van de dakplaten asbesthoudend is. Het LEI geeft aan dat de sloopkosten significant hoger zullen uitpakken aangezien de volgende kosten niet zijn meegenomen:
 - Verwijderen funderingen/ mestopslag tanks/ leidingen;
 - verwijderen van asbest;
 - uitzeven van de grond, het opbrengen van nieuwe grond en het afvoeren van grond; en
 - het verwijderen van erfverhardingen.

Investeringen

- Zoals door het LEI vermeld zijn 142 van de 164 nertsenhouders meegenomen in de enquêtes, de daadwerkelijk investeringen zullen, na extrapolatie, circa 15% hoger liggen dan aangenomen. Het bedrag komt uit op circa EUR 180 miljoen.
- De welzijnsinvesteringen zijn meegenomen in de compensatieberekening. Naast de nieuwe kooien, waar het LEI vanuit gaat, zijn ook nieuwe sheds noodzakelijk daar de kooien hoger en breder worden. (van 5,5 dieren per kooi, naar 3 dieren per kooi, dit betekent 83,3% meer ruimte nodig).

De kosten per extra onderkomen bedragen gemiddeld EUR 280 (58% van de dieren zit in sheds, 42% in kassen en stallen), een uitbreiding van 83,3% betekent dus een kostenpost van EUR 233 per moederdier. Het LEI heeft berekend dat momenteel nog voor 405 duizend dieren (48%) aanpassingen moeten worden gedaan, hetgeen een investering van EUR 576 duizend per bedrijf met zich meebrengt en EUR 94,5 mln in totaal. Het LEI gaat uit van een investering van EUR 36,5 mln.

- Bij de berekening van de vermogensschade is uitgegaan van geen verdere uitbreidingsinvesteringen in vaste activa. Dit uitgangspunt is deels achterhaald, aangezien bedrijven met een vrijgegeven vergunning verplicht zijn binnen drie jaar deze vergunning in te vullen. Om de vergunning in te vullen dient men naast adequate huisvesting en inrichting ook moederdieren te hebben.

Kosten onderkomen per moederdier	Shed ¹	Stal ¹	Kas ¹
<i>Bedragen in euro's</i>			
Gebouwen	57	195	165
Omheining + beveiliging	10	5	5
Verharding	15		
Dakgoten	5		
Totaal	87	200	170
Kooien, deels met bovenkooi ²	117	117	117
Mestgoten	35	35	35
Totaal bebouwen + inventaris	239	352	322

1: kosten voor bedrijfsgebouwen en mestsilos zijn niet meegenomen omdat het aantal fokteven gelijk blijft. Alleen de kosten die met uitbreiding van het aantal kooien te maken hebben zijn meegenomen.

2: uitgangspunt van het LEI is overgenomen (10% gegalvaniseerde en 90% RVS kooien)

Bron: KWIN 2008-2009

7. Betrokken partijen

Naast een pluriformiteit aan primaire bedrijven kent de sector een groot aantal toeleveranciers en afnemers. Het totaal aantal arbeidsplaatsen in de sector wordt op ongeveer 1,200 geschat.

Primaire bedrijven

- Kerngetallen: in Nederland zijn 164 primaire nertsenhouderijen. Het gemiddelde aantal nertsen per april 2008 per bedrijf is 5.138. Het totaal aantal moederdieren per april 2008 is ongeveer 840.000. Het totaal aantal arbeidskrachten ligt volgens het LEI op 623, waarvan 400 tot 450 medewerkers in loondienst zijn. Dit getal is exclusief seizoenswerkers en parttimers. Het LEI gaat uit van gemiddeld 5,5 jongen per moederdier, hetgeen een totaal van 4,6 miljoen nieuw geboren dieren per jaar betekent.
- *Ondernemingen met meerdere farms op verschillende locaties.* Door de schaalgrootte bestaat de mogelijkheid enkele managementtaken, inkoop, verkoop van pelzen centraal te organiseren. Een aantal van deze ondernemingen kent dochtermaatschappijen buiten Nederland.
- *Ondernemingen waar de aandeelhouder en/of zijn/haar familie een belangrijke taak heeft bij de dagelijkse bedrijfsvoering.* Deze ondernemingen exploiteren veelal één farm. Voor de verkoop en het pelzen zijn deze partijen afhankelijk van veilingen en pelzerijen, hierdoor kennen zij een hoger kostenprofiel.
- *Ondernemingen gericht op het fokken van hoogwaardige moederdieren.* Een dergelijke onderneming heeft 2.000- 3.000 moederdieren van hoge kwaliteit waarmee specifieke lijnen worden gefokt. De focus van deze onderneming is de doorverkoop van levende have. Hier gaat het dus primair om de kwaliteit van het dier en niet zo zeer om het aantal pelzen.

Arbeidskrachten op bedrijven met nertsen ingedeeld naar leeftijd oudste leeftijd bedrijfshoofd 2008	Totaal
Aantal bedrijven met nertsen	164
Gem. leeftijd oudste bedrijfshoofd	49,5
Aantal nertsen per bedrijf	5.138
Aantal nertsen (moederdieren)	842.684
Hokcapaciteit pelsdieren inclusief jonge dieren	5.674.313
Aantal arbeidskrachten totaal/bedrijf	3,8
Aantal arbeidskrachten gezin/bedrijf	1,6
Aantal arbeidskrachten vreemd personeel/bedrijf	2,2
Aantal aje ¹ totaal/bedrijf	3,8
Aantal aje ¹ bedrijfshoofden/bedrijf	0,9
Aantal aje ¹ overige gezinsleden/bedrijf	0,4
Aantal aje ¹ vreemd personeel/bedrijf	2,5
Opp. cultuurgrond (ha) /bedrijf	6,0

¹ Arbeidsjaren
Bron: Landbouwtelling 2008, bewerking LEI; voorlopige cijfers

Pelzerijen

- Alle pelzerijen zijn zusterondernemingen van primaire bedrijven. Zij verwerken naast “eigen” pelzen ook producten voor collega’s. In totaal bezit Nederland ongeveer 15 pelzerijen met 145 FTE’s. Per pels bedraagt de opbrengst na aftrek van kosten ongeveer EUR 1. Met het totaal aantal pelzen wordt door deze ondernemingen een resultaat van circa EUR 4,6 miljoen gerealiseerd.

Voerproducenten

Nederland kent drie voerproducenten, die volledig ingericht zijn op het leveren aan de nertsenhouderij. De producenten zijn coöperaties met de nertsenhouders als eigenaar of onderdeel van één ondernemingen met meerdere farms. Voor de coöperatie is de prijs een resultante. Per jaar wordt door de coöperaties 220.000 ton voer geproduceerd, waarvan 10% voor de export bestemd is. De voercoöperaties (inclusief transport) hebben 110 vaste medewerkers in dienst.

7. Betrokken partijen

vervolg

- De producenten kennen een aantal sleutelfiguren binnen de organisatie zoals voedingsdeskundigen, opgeleid door de Wageningen Universiteit, en technici, die de technische dienst vormen.
- Door de producenten is de afgelopen jaren geïnvesteerd om de productie te perfectioneren. De afgelopen vijf jaar is door de coöperaties circa EUR 22,5 miljoen geïnvesteerd. In 2009 zal nogmaals EUR 1,5 miljoen worden geïnvesteerd. De marktleider heeft één van de modernste fabrieken ter wereld met geavanceerde ammoniak en CO₂ afzuiginstallaties. Per dag kan 210 ton aan halffabricaten worden ingevroren. Deze investering is volgens de producent verantwoord bij een groei van 10% ten opzichte van 2008. De voerfabrieken Flevo en Keizersberg hebben tevens een afdeling, die machines en onderdelen verkoopt, onderhoud levert en service verleent.

Transporteurs

- Binnen de sector werken verder transporteurs van voeding en mest. Het transport van voer gebeurt met behulp van speciaal ontwikkelde tankwagens die niet voor andere doeleinden geschikt zijn. Eén van de voerfabrieken besteedt haar transport volledig uit aan een vervoerder, die dagelijks 18 koeltankwagens inzet (hetgeen gelijk staat aan 60% van de totale transport capaciteit). Deze transporteur is volledig afhankelijk van dit transport.

Leveranciers benodigheden

- In de sector is een aantal leveranciers van specifieke benodigheden voor de nertsenhoudery actief. Het betreft hier circa 38 arbeidsplaatsen. Zij leveren onder meer gaas, hokken, mestgoten, voedermachines en machines voor de pelzerijen. Daarnaast verzorgen zij het onderhoud, reparaties en after sales service.

Belangenorganisaties

- De NFE behartigt de belangen van de gehele sector. Vanuit het NFE vindt tevens ondersteuning en begeleiding op het gebied van bedrijfsvoering plaats.
- Bij de CFE kunnen pelsdierenhouders terecht voor vaccins en voor enkele (kleinere) farmartikelen. De CFE is gelieerd aan de NFE, in totaal werken 9 personen bij het NFE en de CFE en nog 3 personen bij de NFE onderzoeksaccommodatie. De CFE verricht laboratoriumonderzoek naar ziekten. Nertsen worden ondermeer jaarlijks ingeënt tegen Botulisme (voedselvergiftiging), Pseudomonas (longontsteking) en Mink Virus Enteritus (diarree).

Overig

- De slachterijen in Nederland leveren op dagelijkse basis grote hoeveelheden kip- en visafval aan de voerfabrieken.
- Banken hebben volgens de LEI studie ruim EUR 97 miljoen aan vreemd vermogen uitstaan in de primaire sector en zij hebben diverse werknemers gespecialiseerd in de sector in dienst.

8. Overgangstermijn waar een verbod op volgt

Daar de bedrijven in de sector zeer nauw met elkaar verweven zijn, zal een verstoring in de waardeketen grote gevolgen hebben. De gevolgen van de overgangstermijn zullen onder meer de volgende zijn:

- Momenteel zijn circa 50% van de dierenwelzijnsinvesteringen gerealiseerd. De houderijen hebben tot 2014 de tijd om volledig te voldoen aan de afgesproken welzijnsnormen. Voor een gemiddelde farm zou dit een additionele investering van EUR 576 duizend bedragen. Uit de interviews blijkt dat circa 30% van de ondernemers (50 farms) deze additionele investeringen niet zullen doen, en hun activiteiten zullen beëindigen. Dit zullen hoofdzakelijk de ondernemingen zijn die geen bancaire verplichtingen hebben. Daar overdracht van de activiteiten niet meer tot de mogelijkheden behoort, zal geen andere onderneming de vergunningen kunnen benutten, hetgeen leidt tot een afname van de totale nertsen populatie.
- De peildatum van 17 januari 2008 zal leiden tot directe liquiditeitsproblemen bij de nertsenhouders, die reeds aanzienlijke investeringen hebben gedaan op basis van verkregen vergunningen, maar deze nog niet geheel hadden ingevuld op de peildatum. Zij zullen de vergunningen niet verder mogen invullen of zullen het aantal dieren terug dienen te brengen naar het aantal waarvoor vergunning was en tevens waarvoor huisvestingsplaatsen gerealiseerd waren op de peildatum. De investering en aflossing zullen op basis van het oude aantal moederdieren niet kunnen worden voldaan.
- Medewerkers, die niet binnen enkele jaren de pensioenleeftijd bereiken, zullen wegens het gebrek aan toekomstperspectief en het imago van de sector (verboden/ illegale sector) zo spoedig mogelijk een nieuwe betrekking buiten de sector zoeken. De beste medewerkers zullen het snelst een andere baan vinden.

Alle geïnterviewde medewerkers hebben aangegeven zich momenteel al te oriënteren op alternatieven.

- De voerproducenten verwachten dat na een termijn van circa 5 tot 6 jaar het bestaansrecht van deze industrie zal zijn verdwenen. Het zal dan niet meer rendabel zijn om te produceren. Oorzaken liggen in de uitstroom van personeel, de beperkte afzetmogelijkheid, de sterk gestegen inkooprijzen, het niet kunnen financieren van vervangingsinvesteringen en het gebrek aan afzetmogelijkheden in het buitenland.
- Banken zullen bij het verdwijnen van het continuïteitsperspectief de financieringsvoorwaarden niet meer baseren op rentabiliteit, maar op uitwinbare zekerheden, die aan de onderneming ten grondslag liggen. Wanneer de balanswaarde sterk zal afnemen doordat veel vaste activa in waarde zullen dalen, zal het praktisch onmogelijk worden om financiering te krijgen voor zowel vervangings- als welzijnsinvesteringen.
- De kwaliteit en het welzijn van de nerts zullen in de overgangstermijn onder druk komen te staan. Oorzaken hiervoor zijn het ontbreken van ervaren en gekwalificeerd personeel, een lagere voedselkwaliteit en de uitgestelde vervangingsinvesteringen.
- De pensioenvoorziening zal wegvallen voor de huidige ondernemers, doordat de onderneming onverkoopbaar wordt. Geleidelijke overdracht van een houderij aan een opvolger zal niet meer mogelijk zijn en lopende overdrachten worden afgebroken. De huidige ondernemers zullen naast het mogelijk opgebouwde kapitaal geen pensioenvoorziening hebben.

8. Overgangstermijn waar een verbod op volgt

Peildatum van 17 januari 2008

Wanneer wordt gekozen voor een *direct verbod of een overgangstermijn* dan wordt 17 januari 2008 door de sector geen reële datum geacht.

- Het verkrijgen van een (milieu)vergunning voor het starten dan wel uitbreiden van een houderij is veelal een langdurige procedure. Wanneer de vergunning is verkregen, is de ondernemer verplicht die binnen 3 jaar volledig in te vullen (moederdieren zijn dan gehuisvest). Alle nog niet verlopen vergunningen, die voor en na de peildatum zijn afgegeven vormen de basis van het huidige nertsenbestand. Aangezien het invullen van een dergelijke vergunning een geleidelijk proces is, is het lastig een exacte schatting te geven ten aanzien van het aantal Nederlandse moederdieren als er geen officiële telling plaatsvindt. Een dergelijke telling geeft geen beeld van het aantal dieren waar reeds een vergunning voor is afgegeven.
- Een willekeurige keuze van een peildatum om een wetsvoorstel in te laten gaan, gaat voorbij aan bovenvermelde methodiek. Nertsenhouders, die reeds gestart waren met de invulling van de vergunning maar nog niet volledig hadden ingevuld, zullen volgens het wetsvoorstel worden gedwongen terug te keren naar de situatie van de peildatum. Vergunning en huisvestingsplaatsen zijn op dat moment bepalend.
- Naast de investering in juridische bijstand en tijd zullen alle investeringen in funderingen, sheds/ kassen/ stallen, inventaris en machines direct kunnen worden afgeschreven. Wegens gebrek aan alternatief gebruik zullen deze activa geen restwaarde vertegenwoordigen. De mogelijk aangegane financiering zal per direct onder druk komen te staan. De zekerheden zijn voor de bank niet meer aanwezig en de

aflossingen en rente zullen niet kunnen worden voldaan anders dan uit het bestaande eigen vermogen van de onderneming.

Praktijkvoorbeeld van de gevolgen wanneer de datum van 17 januari 2008 als peildatum wordt genomen:

Nertsenhouder heeft vergunningen voor uitbreiding van 1.200 naar 9.000 nertsen ontvangen in 2007 en moet zijn vergunning binnen drie jaar invullen. Enige miljoenen euro's zijn geïnvesteerd in het bouwen van nieuwe onderkomens en het bedrijf heeft al 3.000 nertsen op de farm. De nieuwe wet laat het verhoogde aantal dieren niet toe en per direct geldt dat de nertsenhouder terug moet naar het aantal dieren in de oude situatie, anders komt hij niet in aanmerking voor de overgangstermijn. De nertsenhouder dient terug te gaan naar het aantal dieren waarvoor hij een vergunning en huisvestingsplaatsen op de peildatum had. Met 3.000 nertsen kan de nertsenhouder niet genoeg cashflow genereren om aan zijn rente en aflossing te voldoen.

8. Overgangstermijn waar een verbod op volgt

Versnelde uitstroom personeel

Een verbod op de nertsenhouderij na een overgangstermijn zal ontegenzeggelijk invloed hebben op het personeelsverloop binnen de sector.

- Uit de interviews met de ervaren medewerkers is gebleken dat alle geïnterviewde senior medewerkers, die na de overgangstermijn nog niet de pensioengerechtigde leeftijd zullen hebben bereikt, direct op zoek zullen gaan naar andere werkzaamheden. Het merendeel van de ervaren medewerkers (naar schatting 75%) zal binnen korte tijd de sector willen verlaten
- Om het huidige personeel te behouden zal een aanzienlijke loonsverhoging dienen plaats te vinden. Uit de interviews blijkt dat een dergelijke verhoging circa 30-40% zal dienen te zijn. Aangezien dit financieel niet haalbaar is, zullen de senior medewerkers na een aantal jaar de sector verlaten.
- Niet alleen de (senior) medewerkers van primaire nertsenfarms, maar ook medewerkers op sleutelposities bij de voerfabriek (voedingsdeskundigen en technici) en de technici werkzaam bij leveranciers van machines en benodigdheden zullen andere betrekkingen zoeken.
- Vervanging van personeel is een probleem. De werkzaamheden zijn zeer specialistisch. Om de werkzaamheden uit te voeren is de ervaring van enkele cycli nodig. Hiernaast is kennis opgedaan middels verschillende (internationale) cursussen. De bedrijfsleiders zijn zodoende essentieel voor de bedrijfsvoering dat het niet mogelijk is dit verlies op te vangen door het inhuren van tijdelijke arbeidskrachten. Aangezien het werk op de farms arbeidsintensief is, zal bij vertrek van personeel het aantal moederdieren per farm sterk moeten worden teruggebracht.

Praktijkvoorbeeld:

Een farmhouder heeft drie locaties met nertsen. Bij alle drie de farms werken relatief jonge bedrijfsleiders met ervaring (eind twintig begin dertig). Alle drie geven ze aan elders binnen de landbouw te gaan werken of te emigreren. Zonder zijn bedrijfsleiders kan de farmhouder niet alle drie de farms draaiende houden, hiervoor is te specifieke kennis nodig, en zodoende zullen minimaal twee van de drie farms moeten sluiten. Mocht hij besluiten met tijdelijke arbeidskrachten de drie farms operationeel te houden dan zal de kwaliteit en de prijs van de pelzen snel dalen, zodat de pelzen op de wereldmarkt voor de laagste prijzen van de hand zullen gaan (onder kostprijs).

Arbeidskrachten op bedrijven met nertsen ingedeeld naar leeftijd oudste leeftijd bedrijfshoofd 2008	<45 jaar	45-54 jaar	55-64 jaar	>65 jaar	Totaal
Aantal bedrijven met nertsen	53	68	30	13	164
Gem. leeftijd oudste bedrijfshoofd	40	49	58	70	49,5
Aantal nertsen per bedrijf	5.559	5.638	3.830	4.158	5.138
Aantal nertsen (moederdieren)	294.606	383.356	110.664	54.058	842.684
Hokcapaciteit pelsdieren inclusief jonge dieren	1.933.251	2.613.343	764.369	363.350	5.674.313
Aantal arbeidskrachten totaal/bedrijf	3,8	3,9	3,6	3,2	3,8
Aantal arbeidskrachten gezin/bedrijf	1,5	1,6	1,6	1,8	1,6
Aantal arbeidskrachten vreemd personeel/bedrijf	2,3	2,3	2,0	1,4	2,2
Aantal aje ¹ totaal/bedrijf	3,9	4,3	3,2	2,5	3,8
Aantal aje ¹ bedrijfshoofden/bedrijf	1,0	1,0	0,9	0,8	0,9
Aantal aje ¹ overige gezinsleden/bedrijf	0,4	0,4	0,4	0,5	0,4
Aantal aje ¹ vreemd personeel/bedrijf	2,5	2,9	1,9	1,2	2,5
Opp. cultuurgrond (ha) /bedrijf	5,7	5,8	6,5	7,7	6,0

¹ Arbeidsjaren
Bron: Landbouwtelling 2008, bewerking LEI; voorlopige cijfers

8. Overgangstermijn waar een verbod op volgt

Voerproducenten en leveranciers

Voerproducenten

De voerproducenten zijn geheel afhankelijk van de sector en het wetsvoorstel zal dan ook grote gevolgen voor hen hebben.

- Wanneer een overgangstermijn wordt ingesteld zal circa 30% - 40% van de huidige houderijen binnen paar jaar gedwongen of vrijwillig de bedrijfsvoering beëindigen. Door de reductie van de nertsenpopulatie zullen de voerproducenten worden genoodzaakt om hun prijzen met circa 20% te laten stijgen. Deze stijging is nodig om de jaarlijks noodzakelijke vervangingsinvesteringen en de liquiditeitsbehoefte van de organisaties op te vangen. Vreemd vermogen verschaffers zullen zeer kritisch staan ten opzichte van het verschaffen van de gewenste kredieten.
- De prijs van het nertsenvoer is sterk gecorreleerd aan de inkoopkracht en het continuïteitsperspectief dat de huidige afnemers aan de slachterijen en visverwerkende industrie kunnen bieden. Wanneer het continuïteitsperspectief van de sector wegvalt, dan zullen de slachterijen op zoek gaan naar nieuwe afzetkanalen. Partijen hebben aangegeven zich reeds te oriënteren.
- Bij een gedeeltelijke terugval van de vraag door fokkerijen, zou de fabriek in theorie haar diensten aan bijvoorbeeld de pet-food industrie kunnen aanbieden voor het verwerken en invriezen van producten. Deze strategische keuze zal leiden tot een verhoging van de inkooprijzen bij toeleveranciers, hetgeen uiteindelijk een stijging van de voerprijs van 10 tot 15% tot gevolg zal hebben.

- Hoogopgeleid personeel moet worden behouden door het bieden van een betere beloning. De salariskosten zullen de eerste jaren sterk stijgen. Een dergelijke verhoging zal doorwerken in de kostprijs met een verhoging van circa 15%. Aangezien alle voerproducenten, direct of indirect, eigendom zijn van de ondernemers, zal het besluit per direct gevolg hebben voor de waarde van hun belegging. De huidige waarde van alle producten ligt volgens de sector op circa EUR 60 miljoen. Deze waarde zal moeten worden afgewaardeerd tot de restwaarde van de fabrieken en grond.
- De voerfabrieken verwachten dat na een termijn van circa 5 tot 6 jaar het bestaansrecht van deze industrie zal zijn verdwenen. Oorzaken liggen in de uitstroom van personeel, de beperkte afzetmogelijkheden, de sterk gestegen inkooprijzen, het niet kunnen financieren van vervangingsinvesteringen en het gebrek aan afzetmogelijkheden in het buitenland. Zonder voerleveranciers kunnen geen nertsen worden gehouden.

Leveranciers

- De leveranciers van machines en benodigdheden en hun medewerkers zullen op zoek gaan naar andere activiteiten. Zij zijn essentieel in de sector omdat ze niet alleen produceren en leveren, maar ook machines onderhouden en repareren. De snelle service bij defecten voorkomt grote schade bij de nertsenhouders tijdens het pelzen en de verdere verwerking hiervan.
- Een van de leveranciers (onderdeel van voerproducent) heeft al aangegeven direct te stoppen wanneer de wet in werking treedt.

8. Overgangstermijn waar een verbod op volgt

Investerings en financiering

Voor een deel van de activiteiten en investeringen is financiering vanuit de vreemd vermogens verschaffer nodig.

- De nertsenhoudery is een cyclische sector die afgelopen jaren goed heeft gepresteerd. Zodoende kon tegen relatief gunstige voorwaarden vreemd vermogen worden aangetrokken.
- De marktomstandigheden zijn het afgelopen jaar verslechterd en omdat financiering wordt gebaseerd op rentabiliteit lopen de financieringskosten op. Dit zal zich naar verwachting doorzetten wanneer de marktomstandigheden ongunstig blijven.
- Wanneer de wet geëffectueerd wordt dan zullen financiers het kredietbeleid per direct aanpassen. De financiering zal dan worden gebaseerd op een financiering op basis van zekerheden (restwaarde vaste activa) en niet meer op rentabiliteit (winstgevendheid).
- Wanneer de mogelijkheid tot verkoop vervalpt zal de balanswaarde van de vaste activa fors afnemen, hetgeen leidt tot minder gunstige positie, dan wel de onmogelijkheid om door middel van vreemd vermogen toekomstige investeringen te financieren.

8. Overgangstermijn waar een verbod op volgt

Overige gevolgen

Pensioenen

- Het pensioen van een gemiddelde familieondernemer zit voor een belangrijk deel in zijn onderneming. Wanneer hij stopt met zijn bedrijf en het verkoopt komt het pensioen vrij. De nertsenhouder loopt zijn pensioen bij invoering van de wet geheel mis, omdat hij zijn bedrijf niet mag en kan verkopen. Hiervoor is geen enkele compensatie opgenomen in het wetsvoorstel.

Geleidelijke overdracht

- Veel ondernemingen in de sector zijn familiebedrijven. Hierbij is sprake van geleidelijke overdracht. Dit betekent dat er een stabiele kasstroom richting de oude aandeelhouder (ouders) gaat en de nieuwe aandeelhouder (kinderen) geleidelijk het bedrijf overneemt. Wanneer het bedrijf wegvalt zal de pensioenschade voor de oude aandeelhouders die hun aandeel geleidelijk verkopen aanzienlijk zijn en de investeringen van de opvolgers waardeloos zijn geworden.

Praktijkvoorbeeld:

Ouders die al met pensioen zijn desinvesteren jaarlijks een percentage van hun aandelen aan hun kinderen, die het bedrijf, de facto, runnen. De verkoop aan de kinderen zorgt voor een stabiel inkomen. Wanneer de bedrijven wegvallen door faillissement leiden zowel ouders als kinderen aanzienlijke schade. De ouders hebben het bedrijf opgebouwd en het via de kinderen voorziene pensioen valt weg. Hiernaast worden de kinderen geconfronteerd met een investeringsschade.

8. Overgangstermijn waar een verbod op volgt

Kwaliteits- en welzijnsgevolgen voor de nerts

Volgens deskundigen uit de sector zal de kwaliteit van de pelzen achteruit gaan en het fokgemiddelde dalen, met een opbrengstdaling als gevolg. De twee hoofdoorzaken zijn het wegvallen van ervaren dierenverzorgers en de achteruitgang in de kwaliteit van voer.

- Het ervaren personeel dat verdwijnt van de farm wordt vervangen door minder ervaren personeel hetgeen de volgende problemen tot gevolg heeft:
 - Het tijdig herkennen van ziekteverschijnselen;
 - Het inschatten van de benodigde voeding (dosering);
 - Het zien van afwijkingen in groei;
 - Het direct kunnen zien van aantallen dieren in een kooi na geboorte;
 - Het herkennen van afwijkend gedrag.
- Wanneer sleutelfiguren bij de voerfabriek weggaan (technici danwel voedingsdeskundigen) leidt dit tot kwalitatief minder voer, hetgeen leidt tot lager dierenwelzijn.
 - Hierbij is droogvoer als substituut geen optie, hier is in het verleden mee geëxperimenteerd (diarree en sterfte tot gevolg);
 - Mindere kwaliteit voedsel leidt tot mindere conditie nerts en een minder fokresultaat.
- Gevolgen voor de nerts: ruzie, spanning en stress die kunnen leiden tot verwondingen, die voor zowel de nerts als de farmhouder schadelijk zijn.

- Investerings in onderzoek naar het welzijn van de nerts en vaccins door coöperaties en belangenorganisaties zullen stil komen te liggen, hetgeen in het nadeel van de nerts zal werken. De productie van verschillende vaccins zal stil komen te liggen, hetgeen niet alleen voor Nederland maar voor de hele wereldmarkt nadelige gevolgen heeft.

Praktijkvoorbeeld:

Enige jaren geleden is een nertsenhouder gestart die met alleen Poolse medewerkers, die geen ervaring hadden in de sector, werkte. Bij het opstarten zijn topkwaliteit moederdieren aangekocht en hier is vervolgens mee doorgefokt. Doordat de medewerkers niet goed in konden schatten wat de behoeften van de nertsen waren, ging de conditie van de dieren snel achteruit. Binnen vier jaar is de betreffende nertsenhouder failliet gegaan.

9. Voortzetting van de sector met einddatum

Wanneer het besluit wordt genomen om de nertsensector geleidelijk te laten afbouwen, dan zal dit grote negatieve gevolgen hebben voor de sector. Een overgangstermijn wordt door de sector beschouwd als een zogenaamde sterfhuisconstructie. De sector zal in het geval van een einddatum door financiële problemen op kortere termijn verdwijnen. Naarmate minder bedrijven overblijven zal de afname sneller gaan daar kosten toenemen en essentiële diensten en producten wegvallen.

- Een onderneming werkt in een sector die eindig is, hetgeen het onmogelijk maakt een zekere toekomst op te bouwen en te bieden aan werknemers (verboden bedrijfstak)
- Slachterijen zoeken alternatieven om afval te verkopen. Dit is al gestart op het moment dat een mogelijk verbod op de nertsenhouderij bekend is gemaakt.
- Het alternatief aanwenden van de vaste activa (shed, kassen) is niet aan de orde. De hokken en schuren zijn niet geschikt voor het houden van andere dieren dan nertsen. Vaak liggen hier vergunningen en bestemmingsplannen aan ten grondslag, die alternatieve aanwending niet toestaan. Naast de relatief geringe grondwaarde, rest enkel een negatieve restwaarde van de bebouwing (in verband met optredende sloopkosten, verwijderen omheiningen, funderingen, mestopslag en afvoersystemen).
- De ondernemersgeest wordt uit de sector gehaald. Een ondernemer kan niet meer vooruitdenken en bouwen aan een toekomst.
- Bijkomend worden jaarlijks één of twee bedrijven opgekocht door gemeenten om plaats te maken voor nieuwbouw. Tot op heden begonnen deze houders op een nieuwe locatie. Ook via deze weg zal de sector verder inkrimpen.

10. Conclusie

- De in het wetsvoorstel ‘Wet verbod pelsdierhouderij’ vervatte overgangsregeling biedt de individuele nertsenhouders geen reële mogelijkheid om de gedane investeringen terug te verdienen met een redelijke vergoeding voor arbeid en geïnvesteerd kapitaal.
- Op basis van de geschetste resultaatsprognose zal een gemiddelde nertsenhoudery als gevolg van de invoering van deze wet, een in omvang toenemend negatief bedrijfsresultaat vertonen. Vanaf 2010 zal bij invoering van deze wet een gemiddelde nertsenhoudery een negatief bedrijfsresultaat vertonen. Dit loopt tegen het einde van de geboden overgangstermijn op tot een cumulatief negatief resultaat van circa EUR 854.591.
- Circa 900 medewerkers zullen direct of indirect betrokken zijn bij een mogelijke beëindiging van de sector. De persoonlijke schade voor deze personen wordt niet meegenomen in de huidige overwegingen.
- De aan dierwelzijn gerelateerde investeringen zullen in een overgangperiode onder druk komen te staan. De facto zal een dergelijke periode resulteren in enerzijds een afname van het dierenwelzijn met de daaraan gerelateerde kwaliteitsafname van het eindproduct en anderzijds mogelijk tot een migratie van de activiteiten naar de overige producerende landen.
- Het initiatief wetsvoorstel berust op een onjuiste en ongefundeerde veronderstelling aangaande de reële mogelijkheden die de geboden overgangstermijn de betreffende ondernemers biedt.

11. Bronnen en literatuur

Interviews zijn afgenomen met de volgende betrokkenen

- Senior medewerkers van grote farm
- Pelsdierhouder met diverse locaties en pelzerij
- Familiebedrijf met twee zonen, recent fors geïnvesteerd
- Groot familiebedrijf met drie locaties in Nederland
- Familiebedrijf, pelsdierenhouder, gericht op verkoop van fokdieren en kwaliteit
- Directeur voerproducent, tevens leverancier van machinerieën en farm benodigdheden
- Familiebedrijf VOF, twee locaties, recent fors geïnvesteerd
- Leverancier van voermachines, pelzerij apparatuur, 100% afhankelijk van nertsenhouders
- Eigenaar voerfabriek en pelzerij
- Nertsenhouder, grootste van Nederland, tevens leverancier van gaas en stalinrichting
- Interview senior medewerker, bedrijfsleider op nertsenfarm
- Familiebedrijf, eigenaar meerdere nertsenbedrijven en pelzerij
- Familiebedrijf, eigenaar nertsenfarm en leverancier van gaas en stalinrichting, marktleider op dit terrein
- Grootbank, Specialisten Food & Agri en Landbouw

Literatuur

- LEI rapport “*Economische verkenning van sanering van de nertsenhouders in Nederland*”
- LEI rapport update “*Sanering nertsenhouders in Nederland: een actualisatie*”
- Achtergrond informatie wetenschappers
 - Wiepkema, P.R., 1994, Advies omtrent het houden van nertsen
 - Spruijt, B.M., et al. 1996, ICWD, Het plan van Aanpak Nertsenhouders
 - Spruijt, B.M., et al. dec 1998, ICWD, Invoering van het plan van aanpak nertsenhouders
 - KWIN, 2008-2009, Handboek 6, Kwantitatieve informatie Veehouders 2008-2009, augustus 2008
- Wetsvoorstel “*Wet verbod pelsdierhouders*”

Deloitte.

[Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu, a Swiss Verein, its member firms, and their respective subsidiaries and affiliates. As a Swiss Verein (association), neither Deloitte Touche Tohmatsu nor any of its member firms has any liability for each other's acts or omissions. Each of the member firms is a separate and independent legal entity operating under the names "Deloitte," "Deloitte & Touche," "Deloitte Touche Tohmatsu," or other related names. Services are provided by the member firms or their subsidiaries or affiliates and not by Deloitte Touche Tohmatsu Verein.]